

31.12.2003

1240/4/01

Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Ilkka Rautio

Esittelijä: Oikeusasiamiehensihteeri Mikko Eteläpää

TELEVALVONTALUPAA KOSKEVA ASIA

1 KANTELU

Asianajaja A pyysi päämiehensä B:n puolesta 23.4.2001 päivätyssä kirjeessään oikeusasiamiestä tutkimaan keskusrikospoliisin menettelyä sen pyytäessä Tampereen käräjäoikeudelta televalvontalupaa B:n käytössä oleviin teleliittymiin ja takavarikoidessa B:n tietokoneen.

A:n mukaan keskusrikospoliisin edustaja oli antanut televalvontalupaa hakiessaan väärää tietoa tuomioistuimelle väittäessään, että tutkittavana oleva rikos olisi tehty pakkokeinolain tarkoittamalla tavalla telepäätelaitetta käyttäen sekä väittäessään, että saatavilla televalvontatiedoilla voisi olla erittäin tärkeä merkitys rikoksen selvittämiseksi. Kirjoituksessa arvostellaan myös sitä, että lupaa haettiin liian pitkälle ajalle epäilty rikos huomioiden. Kirjoituksen mukaan televalvontaa käytettiin rikoksen tutkimisen lisäksi tiedustelutoimintaan.

A arvostelee sitä, että takavarikoituaan B:n tietokoneen poliisi kopioi koneen kovalevyn ja luovutti liikesalaisuuksia sisältävän kovalevyn kopion tutkitun epäillyn rikoksen asianomistajalle.

Lisäksi A pyytää kirjeessään oikeusasiamiestä tutkimaan Tampereen käräjäoikeuden menettelyä luvan myöntämisessä. A arvostelee Tampereen käräjäoikeutta, koska käräjäoikeus ei hänen mukaansa selvittänyt, miten epäilty rikos olisi tehty hakijan väitteen mukaisesti telepäätelaitetta käyttäen. A:n mukaan käräjäoikeus luotti kaikilta osin hakijan ilmoituksiin asiassa. Lisäksi A arvostelee sitä, että juttu on määrätty salaiseksi.

2 SELVITYS

Rikosylikomisario C antoi kantelun johdosta selvityksensä 8.8.2001. Keskusrikospoliisi antoi asiassa lausuntonsa 10.8.2001 ja sisäasiainministeriön poliisiosasto 14.8.2001. Käräjätuomari D antoi selvityksensä 6.6.2001. Asianajaja A antoi vastineensa selvityksiin ja lausuntoihin 4.12.2001 sekä toimitti asiassa lisäkirjoituksen 25.1.2002. A:n vastineiden johdosta keskusrikospoliisi antoi lisälausunnon 22.9.2003 ja sisäasiainministeriön poliisiosasto 25.9.2003. Käräjätuomari D antoi A:n vastineen johdosta lisäselvityksen 22.9.2003. A:n vastineiden johdosta annettujen lausuntojen ja selvityksen jäljennökset ovat tämän päätöksen liitteenä.

3

RATKAISU

3.1

Tapahtumatiedot

Keskusrikospoliisille tehtiin 24.11.1997 allekirjoitettu tutkintapyyntö, jossa X Oy pyysi poliisia tutkimaan, onko B Y Oy:n palvelukseen siirtymisen yhteydessä syyllistynyt yrityssalaisuuden rikkomiseen tai johonkin muuhun tekoon, koska tutkintapyyntön mukaan B olisi toimittanut X Oy:n yritys- ja liikesalaisuuksia Y Oy:lle.

Keskusrikospoliisi ryhtyi tutkimaan epäiltyä yrityssalaisuuden rikkomista (rikoslain 30 luvun 5 §) ja tietomurtoa (rikoslain 38 luvun 8 §).

Asian johdosta keskusrikospoliisi teki 25.11.1997 kotietsinnän B:n kotiin, josta takavarikoitiin mm. B:n tietokoneen keskusyksikkö. Poliisi kopioi B:n tietokoneen tietosisällön ja palautti koneen B:lle.

Rikosylikomisario C määrättiin asian tutkinnanjohtajaksi 13.10.1998.

C vaati 2.2.1999 Tampereen käräjäoikeudelta lupaa televalvontaan, joka kohdistui kolmeen teleliittymään. Kahdelle teleliittymälle televalvontalupaa haettiin ajalle 15.10.1997 – 31.12.1997 ja yhdelle liittymistä ajalle 20.11.1997 – 31.12.1997.

Tampereen käräjäoikeus myönsi 3.2.1999 televalvontaluvan vaatimuksen mukaisesti.

3.2

Televalvontalupa

3.2.1

Oikeusohjeet

Pakkokeinolain 5 a luvun 1 §:n 1 ja 2 kohdissa on seuraavat määritelmät:

"Tässä laissa tarkoitetaan:

- 1) telekuuntelulla yleisen tai muun teletoimintalain (183/87) soveltamisalaan kuuluvan televerkon kautta teleliittymään tulevan tai siitä lähtevän viestin kuuntelua tai tallentamista salaa viestin sisällön selvittämiseksi;*
- 2) televalvonnalla salassa pidettävien tunnistamistietojen hankkimista televiesteistä, jotka on lähetetty 1 kohdassa tarkoitettuun televerkkoon kytketystä teleliittymästä tai vastaanotettu tällaiseen teleliittymään, sekä tällaisen teleliittymän tilapäistä sulkemista"*

Kyseessä olevan televalvontaluvan aikaan televalvonnan edellytyksiä koskenut pakkokeinolain 5 a luvun 3 §:n 1 momentti kuului:

"Kun on syytä epäillä jotakuta

1) rikoksesta, josta ei ole säädetty lievempää rangaistusta kuin neljä kuukautta vankeutta,

2) automaattiseen tietojenkäsittelyjärjestelmään kohdistuneesta rikoksesta, joka on tehty telepäätelaitetta käyttäen, tai huumausainerikoksesta, tai

3) edellä mainittujen rikosten rangaistavasta yrityksestä, esitutkintaviranomaiselle voidaan antaa lupa kohdistaa televalvontaa epäillyn hallussa olevaan tai hänen oletettavasti muuten käyttämäänsä teleliittymään taikka tilapäisesti sulkea tällainen liittymä, jos televalvonnalla saatavilla olevilla tiedoilla tai teleliittymän sulkemisella voidaan olettaa olevan erittäin tärkeä merkitys rikoksen selvittämiseksi."

Lupa-asian käsittelyä koskevan pakkokeinolain 5 a luvun 6 §:n 1 ja 2 momentit kuuluvat seuraavasti:

"Telekuuntelua ja – valvontaa koskevan lupa-asian käsittelemisessä ja ratkaisemisessa noudatetaan soveltuvin osin, mitä 1 luvussa säädetään vangitsemisasian käsittelystä.

Pidättämiseen oikeutetun virkamiehen vaatimus on otettava tuomioistuimessa käsiteltäväksi viipymättä vaatimuksen tehneen tai hänen määräämänsä virkamiehen läsnä ollessa. Asia ratkaistaan kuulematta rikoksesta epäiltyä tai teleliittymän haltijaa. Käsiteltäessä 3 §:n 2 momentissa tarkoitettua asiaa teleliittymän haltijalle on kuitenkin varattava tilaisuus tulla kuulluksi, jollei siihen tutkinnallisista syistä ole estettä."

Oikeudenkäynnin julkisuudesta annetun lain 5 a §:n 2 momentti kuuluu:

"Pakkokeinolain 5 a luvussa tarkoitettua pakkokeinoja koskeva asia käsitellään sekä päätös julistetaan myös sovellettujen lainkohtien ja tuomiolauselman osalta yleisön läsnä olematta. Päätös ja oikeudenkäyntiaineisto tulevat julkisiksi, kun pakkokeinon käytöstä on viimeistään ilmoitettava rikoksesta epäillylle, jollei tuomioistuin päätä toisin."

3.2.2

Kannanotto

3.2.2.1

Poliisin toiminta

Kantelu ja selvitys

Kantelukirjoituksessa arvostellaan sitä, että poliisi vaati televalvontalupaa väittämällä, että epäilty rikos olisi tehty telepäätelaitetta käyttäen eli pakkokeinolain 5 a luvun 3 §:n 1 momentin 2 kohdan mukaisesti. Kantelun mukaan televalvontalupaa vaadittaessa on kuitenkin ollut selvää, että jos B olisi tehnyt epäillyn rikoksen, hän ei ole käyttänyt telepäätelaitetta, vaan suoraan kiinteällä yhteydellä Internetiin liitettyä tietokonetta, joka ei kantelussa esitetyn käsityksen mukaan ole telepäätelaitte.

Arvostelu kohdistuu myös siihen, että televalvonnan edellytyksenä oleva lain vaatimus siitä, että televalvonnalla saatavilla olevilla tiedoilla voidaan olettaa olevan erittäin tärkeä merkitys rikoksen selvittämiseksi, ei täytynyt. Kirjoituksen mukaan televalvontatiedoista ei olisi ilmennyt kuin soitto johonkin Internet-yhteyksiä tarjoavaan numeroon, ilman että olisi saatu selville, mihin yhteyttä olisi käytetty. Lisäksi kirjoituksessa viitataan siihen, ettei esitutkinnassa ollut ilmennyt, että mihinkään asianomistajayhtiön tietokoneeseen olisi tunkeuduttu televalvonta-ajanjaksona mistään tuntemattomasta, selvittämistä vaativasta Internet-osoitteesta.

Kirjoituksen mukaan televalvontalupaa pyydettiin liian pitkälle ajanjaksolle ottaen huomioon se rikos, jota poliisi oli vaatimuksessaan ilmoittanut tutkivansa.

Kantelijan käsityksen mukaan poliisi esitti televalvontalupavaatimuksen vain siinä tarkoituksessa, että olisi saanut tietää, onko B ollut puhelimitse yhteydessä tulevan työnantajansa edustajien kanssa eri tavoin ja eri aikoina kuin on myöntänyt tapahtuneen. Tällä olisi kirjoituksen mukaan ollut tarkoitus selvittää, onko joku esimerkiksi yllyttänyt B:tä epäilyyn rikokseen. Kirjoituksessa todetaan, ettei televalvontaa saa käyttää tiedustelutoimintaan.

Rikosylikomisario C on selvityksessään kertonut, että televalvonnan kohteena on ollut B käytössä ollut kannettava tietokone, joka kytketään yleiseen televerkkoon modeemilla. Selvityksessään C katsoo vastoin kantelukirjoituksessa esitettyä, että myös kiinteällä yhteydellä Internetiin liitetty tietokone on lain tarkoittama telepäätelelaite.

Televalvonnan merkityksestä rikoksen selvittämiseksi C toteaa, että televalvonnalla olisi ollut mahdollista selvittää enemmänkin kuin mitä kantelukirjoituksessa todetaan. C:n mukaan olisi ollut mahdollista saada selville, oliko B:n kannettavalla tietokoneella otettu modeemiyhteys B:n vanhan tai uuden työnantajan tietojärjestelmiin luomalla yhteys ilman yleisten palveluntarjoajien internetyhteyksiä ns. sisäänsoittomodeemin avulla. Lisäksi C toteaa televalvonnan merkityksestä, että asiassa todistajana kuultu asianomistajayhtiön tietoturvapäällikkö totesi yhtiöllä olleen satoja tietokoneita, jotka keräävät sisään kirjautumistietoja, joten hänellä ei voi olla tietoa kaikista sisään kirjautumisista.

Valvontaa koskevasta aikajaksosta C toteaa, että B oli neuvotellut siirtymisestään Y:lle pitkään ennen työpaikan vaihdosta ja toisaalta C mukaan niitä tietoja, jotka asianomistajan mukaan olivat yrityssalaisuuksia, oli siirretty vielä uuden työnantajan palvelukseen siirtymisen jälkeenkin.

C:n mukaan televalvontaa suoritettiin sen selvittämiseksi, oliko B ollut vaatimuksessa mainituista teleliittymistä yhteydessä vanhan tai uuden työnantajan tietojärjestelmiin kannettavassa tietokoneessaan olevan modeemin avulla.

Telepäätelelaite

Koska tutkinnan kohteena oli C:n mukaan B:n kannettavalla tietokoneella ottamat modeemiyhteydet, on televalvonnan edellytykseksi pakkokeinolain 5 a luvun 3 §:n 1 momentin 2 kohdassa mainittu "tehty telepäätelaitetta käyttäen" käsitykseni mukaan täytynyt. Puhelinverkkoon kytketty modeemi on laissa tarkoitettu telepäätelaitte. En ole todennut tältä osin lainvastaista menettelyä tai velvollisuuden laiminlyöntiä.

Erittäin tärkeä merkitys rikoksen selvittämiseksi

Erittäin tärkeää merkitystä rikoksen selvittämiseksi on kuvattu niin, että "muulla tavalla tietojen hankkiminen merkitsisi kohtuuttomia kustannuksia tai työmäärää poliisilta, tai kun esitutkinta uhkasi ratkaisevasti viivästyä ilman pakkotoimenpiteillä saatavien tietojen hankkimista" (Pölonen: Salaiset pakkokeinot, 1997, s. 112). Toisaalta pelkää se, että pakkokeinon käyttö helpottaisi asian selvittämistä, ei ole riittävä peruste (Hallituksen esitys telekuuntelua ja -valvontaa sekä teknistä tarkkailua koskevaksi lainsäädännöksi; HE 22/1994).

Erittäin tärkeän merkityksen olemassaolo on ratkaistava yksittäistapauksittain. Se, milloin edellytys täyttyy, on varsin tulkinnanvaraista. C on edellä selostetuilla tavoin kertonut, että asianomistajayhtiöllä on satoja tietokoneita, jotka keräävät kirjautumistietoja. Näiden tietojen läpikäymisen vaatisi käsitykseni mukaan varsin suurta työmäärää. Pidän mahdollisena, että esitutkinta olisi voinut viivästyä merkittävästi ilman televalvontaa. Kun minulla ei ole aihetta epäillä C:n ilmoitusta siitä, minkälaisia tietoja televalvonnalla oli mahdollista saada, en ole todennut lainvastaista menettelyä tai velvollisuuden laiminlyöntiä niiltä osin, kun C on vaatimuksessaan ilmoittanut tiedoilla voivan olla erittäin tärkeä merkitys rikoksen selvittämiseksi.

Televalvonnan kohteena ollut aika

Pakkokeinolain mukainen televalvonta tulee kysymykseen vain rikoksen esitutkinnassa. Muiden edellytysten ohella televalvonnan käytölle on asetettu edellytys "syytä epäillä" jotakuta rikoksesta. "Syytä epäillä" -kynnys on pakkokeinolaissa käytetyistä toimenpiteiden edellytyksinä olevista todennäköisyyden asteista alhaisin. Kynnystä ei voida asettaa korkealle. Esitutkinnan aloittamiskynnyksen osalta "syytä epäillä" -kynnystä on kuvattu niin, että rikosta on syytä epäillä, kun asioita huolellisesti harkitseva henkilö päätyy tällaiseen tulokseen (Hallituksen esitys esitutkintaa ja pakkokeinoja rikosasioissa koskevaksi lainsäädännöksi; HE 14/1985). Ratkaisu on tehtävä kussakin yksittäistapauksessa ilmenevien tosiseikkojen nojalla.

Rikosylikomisario C:n mukaan on edellä kerrotuilla tavoin ollut mahdollista, että tietojen luovutuksia olisi tapahtunut jo Y:n kanssa pitkään jatkuneiden neuvottelujen aikana ja toisaalta sen jälkeenkin. C:n mukaan hänellä olisi siis ollut syytä epäillä, että B olisi syyllistynyt epäilyihin yrityssalaisuuden rikkomiseen ja tietomurtoon muunakin ajankohtana kuin mitä hänen vaatimuksessaan on kirjattu epäillyn rikoksen tekoajaksi. Hallituksen esityksen 22/1994 mukaan poliisi voidaan oikeuttaa saamaan tunnistamistietoja kuukautta pidemmältä ajalta, kun

televalvontalupa koskee päätöstä edeltänyttä aikaa. Todettakoon, että oikeuskirjallisuudessa on katsottu, että lupa voidaan ulottaa epäillyn rikoksen tekoaikaa edeltäneeseenkin aikaan, jos on syytä epäillä, että rikosta on tuolloin jo valmisteltu. (Helminen – Lehtola – Virolainen: Esitutkinta ja pakkokeinot, 2002 s. 776)

"Syytä epäillä" -kynnyksen arviointi televalvontalupavaatimusta varten on tutkinnanjohtajan toimivaltaan kuuluva asia ja jättää yksittäistapauksessa harkintavaltaa. Edellä "syytä epäillä" –kynnyksestä lausumani huomioiden en ole todennut lainvastaisuutta tai velvollisuuden laiminlyöntiä.

Vaatimus televalvonnasta tuomioistuimelle

Valtion virkamieslain 14 §:n 1 momentin mukaan virkamiehen on suoritettava tehtävänsä asianmukaisesti ja viivytyksettä. Asianmukaiseen tehtävän suorittamiseen kuuluu mielestäni myös se, että asiat ilmaistaan mahdollisimman täsmällisesti ja esimerkiksi tuomioistuimelle osoitetuissa vaatimuksissa esitetään kaikki ne perusteet, joiden perusteella pyydettyä toimenpidettä vaaditaan. Erityisesti tämä korostuu pakkokeinoasioissa, jotka kohdistuvat kansalaisten perustuslaissa turvattuihin perusoikeuksiin. Täsmällisyysvaatimusta tässä tapauksessa on lisäksi omiaan korostamaan se pakkokeinolain 5 a luvun mukainen poikkeus yleisestä pakkokeino-oikeudenkäyntimenettelystä, että pakkokeinon kohteelle ei varata tilaisuutta tulla kuulluksi asiassa eikä hän edes tiedä pakkokeinon kohdistumisesta häneen. Pakkokeinolain 5 a luvun mukaisista asioista päättäessään tuomioistuin on pitkälti sen varassa, mitä pakkokeinovaatimuksen esittäjä asiasta kertoo, mikä edellyttää jo kirjallisessa vaatimuksessa täsmällisiä tietoja vaaditun pakkokeinon perusteista.

Vaikka televalvontalupavaatimuksen käsittely on tarkoitettu tapahtuvan suullisesti käräjäoikeudessa, jossa käsittelyssä mm. sen selvittäminen, mistä rikoksista epäiltyä on syytä epäillä, on perinpohjaisesti mahdollista, pidän tärkeänä vaatimuksen perusteiden täsmällistä kirjaamista kirjalliseen vaatimukseen.

Käräjäoikeudelle toimitetussa televalvontalupavaatimuksessa annetut tiedot antavat aiheen arvosteluun.

Televalvontavaatimuksessa epäillyn rikoksen tekoajaksi on ilmoitettu 20.11.1997. Tämä on ristiriidassa sen kanssa, mitä C on edellä selostetussa selvityksessään kertonut televalvonnan avulla tutkituksi. Myös vaatimuksessa oleva lausuma "mahdollisesta tekijäkumppanista" on arvostelulle altis; ilmaisu antaa sen kuvan, että televalvonnalla olisi ollut tarkoitus selvittää, onko olemassa tekijäkumppaneita, vaikka sellaista ei ole C:nkään mukaan ollut syytä epäillä. C on itse selvityksessään kertonut ilmaisullaan tarkoittaneensa B:n teon kokonaisuudesta tietämätöntä henkilöä, joka olisi avustanut B:tä tietoliikenneyhteyksissä. Kyseessä ei siten tällaisen henkilön osalta olisi ollut epäily hänen syyllistymisestään rikokseen, vaan B:n modeemiyhteyksien selvittäminen.

Televalvontalupavaatimuksen laatimisen osalta kiinnitän edellä lausumani perusteella rikosylikomisario C:n huomiota virkatehtävien asianmukaisen hoitamisen edellyttämään huolellisuuteen ja täsmällisyyteen (Valtion virkamieslaki 14 §).

3.2.2.2

Tuomioistuimen toiminta

Kantelu ja selvitys

Kantelukirjoituksessa arvostellaan myös sitä, että käräjäoikeus ei olisi tutkinut asiaa lainkaan, vaan myönsi luvan poliisin vaatimuksen mukaisesti. Kirjoituksen mukaan asiassa ei ole ollut syytä määrätä juttua salaiseksi. Vielä todetaan, että asiassa olisi tullut kuulla B:tä ennen asian ratkaisemista.

Käräjätuomari D on selvityksessään kertonut tehneensä rutiiniratkaisun rutiiniasiassa, jossa ei ollut mitään aihetta vaatia laajempia selvityksiä vaatimuksen tueksi. Edelleen D toteaa, ettei asiassa tullut esille mitään sellaisia seikkoja, että vaatimuksessa esitettyyn pyyntöön jutun määräämisestä salaiseksi ja pyyntöön televalvontavaatimuksesta ilmoittamatta jättämisestä liittymän haltijalle ei olisi voinut suostua. Vielä D huomauttaa, että televalvonta- ja muiden asioiden paljoudesta johtuen käräjäoikeus ei voi kyseenalaistaa jokaista poliisin virkavastuullaan tekemää hakemusta ja käydä keskustelua yksittäisistä vaatimuksista, jollei jotain poikkeuksellista syytä ole ilmennyt.

Lisäkirjoituksessaan D toteaa että kyseinen televalvonta-asia on tapahtunut käräjäoikeudessa asiakirjaprosessina.

Vaatimuksen käsittely

Televalvontavaatimuksen tekijän (tai hänen määräämänsä virkamiehen) on pakkokeinolain 5 a luvun 6 §:n 2 momentin mukaan oltava läsnä vaatimusta käsiteltäessä. Laki ei anna käräjäoikeudelle harkintavaltaa sen suhteen, järjestetäänkö vaatimuksen käsittelemiseksi suullinen käsittely vai ei. D:n kertoman mukaan televalvonta-asia on tässä tapauksessa käsitelty asiakirjaprosessina. Tuomioistuin on siten päättänyt televalvonta-asian ilman laissa edellytettyä käsittelyä, jossa vaatimuksen tekijä on läsnä.

Asian käsittely on siten tapahtunut pakkokeinolain vastaisesti.

Laissa edellytetty käsittelytapa on tällaisessa televalvonta-asiassa mielestäni tarpeen erityisesti sen vuoksi, että siinä voidaan asiakirjaprosessia perusteellisemmin käydä läpi vaatimuksen perusteluja. Tällainen käsittely on mielestäni omiaan edesauttamaan sitä, että vaaditun pakkokeinon käyttämisen edellytykset tutkitaan huolellisesti. Tuomioistuimen roolissa pakkokeinoasioissa - aivan erityisesti salaisten pakkokeinojen osalta - korostuu kansalaisten perusoikeuksien turvaaminen. Koska pakkokeinon kohde ei ole läsnä (eikä edes tietoinen asiasta), on tuomioistuimen selvittämisvelvollisuus käsitykseni mukaan erityisen korostunut sen selvittämiseksi, ovatko edellytykset vaaditun pakkokeinon käytölle olemassa. Tässäkin tapauksessa käsittelyssä olisi voitu

selvittää niitä vaatimuksessa olevia epätasällisyyksiä, joihin olen edellä kiinnittänyt huomiota.

En voi hyväksyä kärjätuomari D:n näkemystä siitä, että televalvontalupavaatimuksen perusteita ei olisi syytä sen enempää tutkia, jollei jotakin poikkeuksellista syytä tällaiseen ole ilmennyt. Tuomioistuimen on ennen luvan myöntämistä huolellisesti tutkittava, ovatko kaikki pakkokeinolle laissa säädetyt edellytykset käsillä.

Olen jo eräissä aiemmissä päätöksissäni (3194/4/01, 9.10.2002 ja 4/4/02, 9.10.2002) kiinnittänyt huomiota siihen, että televalvontalupavaatimuksen käsittely on toimitettu hakijan läsnäolematta. Toisessa (4/4/02) näistä päätöksistäni olen kiinnittänyt vastaisen varalle kärjätuomari D:n huomiota lain ehdottomaan vaatimukseen hakijan tai tämän edustajan läsnäolosta ko. asioita käsiteltäessä. Olen myös tarkastuksillani kiinnittänyt tuomioistuinten huomiota asiaan.

Olen 4.12.2003 tehnyt tarkastuksen Tampereen kärjäoikeuteen telepakkokeinoasioiden osalta. Minulle kerrottiin, että tätä nykyä Tampereen kärjäoikeudessa järjestetään telapakkokeinoasioiden käsittely lain edellyttämällä tavalla. Tämä huomioiden ja kun nyt käsiteltävänä oleva televalvontalupa-asia on tapahtunut ennen edellä mainittua D:n menettelyä koskenutta päätöstä, pidän riittävänä, että tässäkin asiassa kiinnitän vastaisen varalle kärjätuomari D:n huomiota lain vaatimaan käsittelytapaan.

Jutun asiakirjojen salassapidosta ja rikoksesta epäillylle ilmoittamisesta päättäminen ovat kuuluneet kärjätuomari D:n harkintavaltaan. Totean, että hänen asiassa tekemänsä päätökset ovat lainmukaisia. En ole todennut tältä osin lainvastaista menettelyä tai velvollisuuden laiminlyöntiä.

3.3

Tietokoneen kovalevyn kopioiminen ja kovalevyn kopion luovuttaminen asianomistajalle

3.3.1

Oikeusohjeet

Pakkokeinolain 4 luvun 1 § kuuluu:

"Esine voidaan takavarikoida, jos on syytä olettaa, että se voi olla todisteena rikosasiassa tai on rikoksella joltakulta viety taikka että tuomioistuin julistaa sen menetetyksi."

Pakkokeinolain 4 luvun 2 §, jossa säädetään asiakirjan takavarikoimisesta, kuuluu seuraavasti:

"Rikoksesta epäillyn tai häneen oikeudenkäymiskaaren 17 luvun 20 §:ssä tarkoitettussa suhteessa olevan henkilön hallusta ei saa takavarikoida todisteena käytettäväksi asiakirjaa, joka sisältää epäillyn ja sanotun henkilön

taikka mainitussa suhteessa epäiltyyn olevien henkilöiden välisen tiedonannon. Tällaisen asiakirjan saa kuitenkin takavarikoida, jos tutkittavana olevasta rikoksesta säädetty ankarin rangaistus on vähintään kuusi vuotta vankeutta.

Asiakirjaa ei saa takavarikoida todisteena käytettäväksi, jos sen voidaan olettaa sisältävän sellaista, josta oikeudenkäymiskaaren 17 luvun 23 §:ssä tarkoitettu henkilö saa kieltäytyä kertomasta, ja asiakirja on edellä tarkoitettun henkilön tai sen hallussa, jonka hyväksi vaitiolovelvollisuus on säädetty. Asiakirja saadaan kuitenkin takavarikoida, jos edellä tarkoitettu henkilö olisi esitutkinnassa oikeutettu tai velvollinen todistamaan asiakirjaan sisältyvästä seikasta esitutkintalain 27 §:n 2 momentin nojalla."

Pakkokeinolain 4 luvun 8 §:ssä säädetään eräiden asiakirjojen avaamisesta ja tutkimisesta:

"Takavarikoidun suljetun kirjeen tai muun suljetun yksityisen asiakirjan saa avata vain tutkinnanjohtaja, syyttäjä tai tuomioistuim. Heidän lisäksi saavat tällaista asiakirjaa tai sähkösanomaa tarkemmin tutkia vain asianomaisen rikoksen tutkijat. Kuitenkin asiantuntija tai muu, jota käytetään apuna rikoksen selvittämisessä tai jota muuten asiassa kuullaan, saa tutkinnanjohtajan, syyttäjän tai tuomioistuimen osoituksen mukaan tarkastaa sitä."

Esitutkintalain 11 § kuuluu:

"Asianosaisella on oikeus saada tietoonsa, mitä esitutkinnassa on käynyt ilmi, niin pian kuin siitä ei voi aiheutua haittaa rikoksen selvittämiseksi."

Esitutkintalain 40 §:n 1 ja 2 momentissa säädetään siitä, mitä esitutkinnassa kertyneelle aineistolle on tehtävä:

"Esitutkinnan päätyttyä on siitä kertyneestä aineistosta laadittava pöytäkirja (esitutkintapöytäkirja), jos se on asian jatkokäsittelyä varten tarpeellista. Siihen on otettava kuulustelupöytäkirjat ja selostukset tutkintatoimenpiteistä sekä liitettävä tutkinnassa kertyneet asiakirjat ja tallenteet, mikäli niillä voidaan olettaa olevan merkitystä asiassa.

Esitutkinnassa kertyneestä aineistosta, jota ei ole otettu esitutkintapöytäkirjaan, on tehtävä merkintä pöytäkirjaan."

Esitutkintalain 41 §:n mukaan esitutkinta-asiakirjojen julkisuudesta on säädetty erikseen.

Viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettu laki (JulKL) on tullut voimaan 1.12.1999. Tuon lain 11 §:n 1 momentin mukaan hakijalla, valittajalla sekä muulla, jonka oikeutta, etua tai velvollisuutta asia koskee (asianosainen), on oikeus saada asiaa käsittelevältä tai käsitteeltä viranomaiselta tieto muunkin kuin julkisen asiakirjan sisällöstä, joka voi tai on voinut vaikuttaa hänen asiansa käsittelyyn. Edellä kerrottua oikeutta ei 11 §:n 2 momentin mukaan ole mm. asiakirjaan, josta tiedon antaminen olisi vastoin erittäin tärkeää yleistä etua taikka lapsen etua tai muuta erittäin tärkeää etua eikä esitutkinnassa ja

poliisitutkinnassa esitettyyn tai laadittuun asiakirjaan ennen tutkinnan lopettamista, jos tiedon antamisesta aiheutuisi haittaa asian selvittämislle.

JulkL 5 §:n 1 momentti kuuluu:

" Asiakirjalla tarkoitetaan tässä laissa kirjallisen ja kuvallisen esityksen lisäksi sellaista käyttönsä vuoksi yhteen kuuluviksi tarkoitetuista merkeistä muodostuvaa tiettyä kohdetta tai asiaa koskevaa viestiä, joka on saatavissa selville vain automaattisen tietojenkäsittelyn tai äänen- ja kuvantoistolaitteiden taikka muiden apuvälineiden avulla."

3.3.2

Kannanotto

Kovalevyn kopioiminen

Kantelukirjoituksen mukaan tietokoneen kovalevystä tehtyä kopiota olisi pitänyt käsitellä takavarikkoa koskevien säännösten mukaan.

Rikosylikomisario C kertoo selvityksessään, että asiassa oli jo tehty kotietsintä siinä vaiheessa, kun hänet määrättiin tutkinnanjohtajaksi. Mm. takavarikoidusta B:n tietokoneen kovalevystä oli valmistettu kopio. Selvityksessään C rinnastaa tietokoneen kovalevystä tehdyn kopion paperimuodossa olevasta asiakirjasta tehtyyn valokopioon, johon ei enää kohdistu takavarikkoa.

Keskusrikospoliisi kertoo lausunnossaan, johon sisäasiainministeriön poliisiosasto on yhtynyt, tietokoneen tietosisällön kopioinnin ja luovuttamisen suhteen sovellettavan yleisesti asiakirjojen kopiointiin ja luovuttamiseen liittyviä oikeusohjeita.

Esitutkinta- tai pakkokeinolaissa ei ole erikseen määritelty asiakirja- käsitettä. Käytännössä asiakirja-käsitteelle on pakkokeinolakia sovellettaessa annettu sama laajuus kuin viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa (esim. Helminen – Lehtola – Virolainen: Esitutkinta ja pakkokeinot, 2002, s. 369).

Laillisuusvalvonnassa on vakiintuneesti katsottu (esim. kantelussa viitatus apulaisoikeusasiamiehen ja apulaisoikeuskanslerin ratkaisut) että takavarikoiduista asiakirjoista saadaan valmistaa kopioita ja toisaalta näitä kopioita eivät enää koske takavarikon kumoamista koskevat säännökset. Asiaa on selitetty samalla tavalla myös oikeuskirjallisuudessa. Tuomioistuimissa noudatetaan vakiintuneesti käytäntöä, että esimerkiksi esitutkintapöytäkirjan liitteenä olevien, takavarikoiduista asiakirjoista valmistettujen kopioiden ei katsota olevan takavarikon kohteena eikä siten rikosasian tuomion yhteydessä näiden kopioiden osalta tehdä takavarikon kumoamistoimia.

Tietokoneen kovalevyn kohdistuvasta takavarikosta ja kovalevystä valmistetusta kopiosta on kysymys korkeimman oikeuden tuomioissa KKO:2001:39 ja KKO:2002:85. Näistä tuomioista on apulaisoikeusasiamies Petri Jääskeläinen

lausunut eräässä asiakirjan kopioiden takavarikkoa koskevassa päätöksessään (1786/4/01, 12.6.2003) seuraavaa:

"Korkeimman oikeuden samaa takavarikkoa koskevissa ratkaisuissa 2001:39 ja 2002:85 (---) oli kysymys erityislaatuudesta tapauksesta, jossa takavarikko kohdistui tietokoneen kovalevyllä olleisiin useisiin asiakirjoihin. Tuossa tapauksessa oli kysymys nimenomaan takavarikkokiellon alaisten asiakirjojen kopioista. Kovalevy oli teknisistä syistä jouduttu kopioimaan kokonaisuudessaan, jolloin kopiolle tallentui myös tiedostoja, jotka eivät olleet todisteita ko. rikosasiassa. Korkeimman oikeuden tuomion perusteluja ei käsitykseni mukaan voida tulkita sellaisenaan soveltuvaksi minkä tahansa takavarikoidun asiakirjan kopioon. Sen sijaan mikäli on takavarikoitu myöhemmin takavarikkokiellon alaiseksi todettuja asiakirjoja ja takavarikko tämän vuoksi kumotaan, on mielestäni perusteltua tulkita lakia niin, ettei poliisi voi säilyttää niistä myöskään kopioita. Tässä tapauksessa ei kuitenkaan ole viitteitä siitä, että olisi kopioitu takavarikkokiellon alaisia asiakirjoja.

Jos takavarikoidulla asiakirjalla voidaan olettaa olevan merkitystä (todisteena) asiassa, se - tai oikeammin sen kopio - liitetään esitutkintalain 40 §:n mukaisesti esitutkintapöytäkirjaan, jonka mukana se säilytetään. Näihin kopioihin ei oikeuskäytännössä ole katsottu kohdistuvan takavarikkoa, josta tuomioistuin syyteasian ratkaistessaan päättäisi PKL 4 luvun 15 §:n mukaisesti. Totean myös, että näiden kopioiden tietosisällön osalta tulevat luonnollisesti sovellettaviksi salassapitoa koskevat säännökset."

Totean puolestani, että kantelun kohteena olevan virkamiehen toimintaa on tässä tapauksessa nimenomaisesti tarkasteltava silmälläpitäen arvostellun virkatoimen tapahtuma-aikaa. C on toiminut asiassa vakiintuneen, tuomioistuinkäytännössä, laillisuusvalvonnassa ja oikeuskirjallisuudessa hyväksytyt menettelytavan mukaisesti. Siihen nähden en ole todennut lainvastaista menettelyä tai velvollisuuden laiminlyöntiä siinä, että ylikomisario C ei ole käsitellyt kovalevystä tehtyä kopiota takavarikkosäännösten mukaisesti ja on valmistanut kovalevystä tehdystä kopiosta lisäkopioita.

Totean edelleen, että oikeusministeriössä on valmisteilla lainmuutos, joka koskee mm. datan kopiointia pakkokeinolain 4 luvun takavarikkosäännösten mukaan. Tiedossani on lisäksi, että Euroopan ihmisoikeustuomioistuin on 25.10.2003 ottanut tutkittavakseen valituksen, joka koskee sitä viranomaisten menettelyä, johon myös edellä mainitut korkeimman oikeuden ratkaisut liittyvät. Näistä syistä en katso tässä vaiheessa aiheelliseksi pohtia asiaa enempää yleiseltä kannalta.

Kovalevyn kopion luovuttaminen asianomistajalle

Kirjoituksessa arvostellaan sitä, että poliisi on luovuttanut takavarikoimastaan B:n tietokoneen kovalevystä valmistetun kopion asianomistajayhtiölle. Kantelun mukaan kopioon on edelleen kohdistunut takavarikko eikä takavarikon kohdetta olisi saanut luovuttaa kenellekään muulle kuin sille, johon takavarikko on kohdistunut eli kohteen omistajalle tai sille, jolle tuomioistuin määrää kohteen

luovutettavaksi. Kantelun mukaan jokainen tietokoneen kovalevylle tallennettu tiedosto olisi lähtökohtaisesti asiakirja, jonka käsittelyssä olisi otettava huomioon pakkokeinolain 4 luvun 8 §:n määräykset.

Rikosylikomisario C on selvityksessään katsonut tutkinnan tasapuolisuuden vaatineen, että kovalevystä luovutetaan kopio niin rikoksesta epäillylle kuin asianomistajalle.

Kovalevyn kopioimisen ja takavarikkosäännösten soveltamisen osalta viittaa edellisessä kohdassa lausumaani.

Kysymykseksi kopion luovuttamisen kannalta tässä tapauksessa ensiksikin muodostuu, miten tulee menetellä sellaisen tietokoneen tiedostossa olevan pakkokeinolain 4 luvun 8 §:n mukaisena asiakirjana pidettävän asiakirjan suhteen sen jälkeen, kun sen tutkimiseen oikeutettu virkamies on sitä tutkinut ja todennut, että se on liitettävä tutkittavan rikoksen esitutkinta-asiakirjoihin. Onko käsillä olevaa lainkohtaa tulkittava niin, että silloinkin, kun em. lainkohdassa tarkoitettu asiakirja on joko esitutkintapöytäkirjaan kuuluva tai sen ulkopuolelle jätetty esitutkinta-asiakirja, sitä saa tutkia vain lainkohdassa mainitut henkilöt? Vai ratkaako tällaisen asiakirjan julkisuus samalla tavalla kuin minkä tahansa esitutkinta-asiakirjan julkisuus?

Käsitykseni mukaan pakkokeinolain 4 luvun 8 §:n tarkoitus on suojata luottamuksellisia viestejä ja asiakirjoja ja toimivalta sellaisen tarkasteluun on säädetty rajoitetulle henkilöpiirille. Pakkokeinolain 5 luvun 6 §:n mukaan kotietsinnässä tavatun yksityisen asiakirjan avaamisesta ja tarkemmasta tutkimisesta on voimassa, mitä 4 luvun 8 §:ssä säädetään. Edellä mainituilla säännöksillä taataan se, että mikäli asiakirjaa tarkasteltaessa havaitaan, että sitä ei saisi pakkokeinolain 4 luvun 1 §:n tai 2 §:n perusteella takavarikoidakaan, sen sisältö tulee mahdollisimman rajatun, salassapitovelvollisen henkilöpiiriin tietoon. Jos sen sijaan asiakirjan takavarikoimiseen on edellytykset ja asiakirjan arvioidaan kuuluvan tutkittavan rikoksen esitutkinta-aineistoon, on sen suhteen mielestäni meneteltävä niin kuin esitutkinta-aineiston osalta esitutkintalaki ja viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettu laki määräävät. Totean – ottamatta kantaa siihen, olisiko ja miltä osin nyt kysymyksessä oleviin asiakirjoihin sovellettava pakkokeinolain 4 luvun 8 §:ää - , että tietojen luovuttamista on arvosteltava yleisesti esitutkinta-aineistoon sisältyvien tietojen luovuttamista koskevien säännösten mukaan.

Kantelun liitteenä olevasta C:n asianajaja A:lle 21.2.2001 osoittamasta päätöksestä toimenpidepyyntöön ilmenee, että B:n tietokoneen kovalevystä valmistettu kopio kuuluu esitutkinta-aineistoon ja sisältyy osin myös syyttäjälle toimitettuun esitutkintapöytäkirjaan. Sisäasiainministeriön poliisiosaston lausunnosta 14.8.2001 ilmenee, että kovalevyn kopion luovuttaminen oli tapahtunut sen jälkeen, kun esitutkinta asiassa oli valmistunut.

Kantelussa ja 4.12.2001 annetussa vastineessa kantelija toteaa, ettei JulKL soveltuisi poliisin takavarikoimalla saamiin asiakirjoihin. Kantelussa esitetään,

että JulkL:n ulkopuolelle rajautuisivat asiakirjat, jotka poliisi käy omatoimisesti takavarikoimassa esimerkiksi epäillyn kotoa.

Oikeuskirjallisuudessa asiasta on todettu: "Vaikka asia ei käykään ilmi JulkL:n tekstistä tai valmisteluasiakirjoista, viranomaisen asiakirjoiksi on katsottava myös *esitutkintaviranomaisen takavarikoimat asiakirjat*, joiden julkisuus määräytyy siis samojen perusteiden mukaan kuin muidenkin esitutkinta-asiakirjojen" (Helminen – Lehtola – Virolainen: Esitutkinta ja pakkokeinot, 2002 s.436). Asian harkinnassa on otettava huomioon, että sen lisäksi, että JulkL 5 §:ssä säädetään, mitä asiakirjoja on lain kannalta pidettävä viranomaisen asiakirjoina, siinä säädetään myös siitä, mitä asiakirjoja ei ole pidettävä viranomaisen asiakirjana (Julk L 5 § 3). Tuossa lainkohdassa, jossa luetellaan "ei-asiakirjat", ei mainita esitutkintaviranomaisen takavarikoimia asiakirjoja.

Ottaen huomioon JulkL 5 §:n ja oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin vaatimukset, pidän edellä selostettua Esitutkinta ja pakkokeinot- kirjassa esitettyä näkemystä oikeana. Mikäli näin ei olisi, saattaisi JulkL:n soveltumattomuus pakkokeinoin saatuihin asiakirjoihin johtaa käsitykseni mukaan vaikeaan tilanteeseen muun muassa oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin kannalta, kun esimerkiksi JulkL 11 §:ää ei tällaiseen asiakirjaan sovellettaisi.

Kovalevyn kopion luovuttamisen arvioinnissa on käsitykseni mukaan otettava huomioon esitutkintalain 11 ja 41 § sekä JulkL 11 ja 24 §.

Esitutkintalain 11 §:n ja JulkL 11 §:n 1 momentin mukainen oikeus koskee myös asianomistajaa. Siten asianomistajalla on oikeus saada tietoonsa se, mitä esitutkinnassa on käynyt ilmi niin pian kuin siitä ei voi aiheutua haittaa rikoksen selvittämiseksi, jolleivät JulkL 11 §:n 2 momentin mukaiset poikkeukset tule kysymykseen. Saadun selvityksen mukaan asia oli siirretty syyttäjän syyteharkintaan ja syyttäjä oli pyytänyt asiassa lisätutkimuksia. Asianomistajan pyytäessä kopiota lisätutkinnat olivat valmiit ja asia oli syyteharkinnassa.

JulkL 11 §:n 1 momentin mukainen oikeus koskee myös sellaista aineistoa, jota ei ole liitetty esitutkintapöytäkirjaan, mutta joka voi tai on voinut vaikuttaa asian käsittelyyn. Oikeuskirjallisuudessa esitutkinnan osalta on tällaisena pidetty aineistoa, jolla on tai voi mahdollisesti olla vaikutusta rikosprosessin lopputulokseen. Tieto tällaisen asiakirjan sisällöstä voidaan antaa sallimalla asianosaisen lukea tietty asiakirja tai antamalla hänelle siitä jäljennös. (Helminen – Lehtola – Virolainen: Esitutkinta ja pakkokeinot, 2002 s. 440 - 441)

Saadun selvityksen mukaan osa kovalevyn tiedoista sisältyi esitutkintapöytäkirjaan ja osa oli sellaista esitutkinta-aineistoa, jota ei ollut liitetty esitutkintapöytäkirjaan. Esitutkintapöytäkirjasta pois jätetyn aineiston luovuttamisesta asianosaisille on em. teoksessa (s. 444) todettu seuraavaa: "Jos asianosainen pyytää tietoa esitutkintapöytäkirjasta pois jätetystä asiakirjasta taikka asiakirjaa käytettäväkseen katsoen sen vaikuttavan tai voivan vaikuttaa asian käsittelyyn, esitutkintaviranomaisen on ratkaistava, ovatko asianosaisjulkisuuden edellytykset JulkL 11 §:n mukaan olemassa. Jollei

esitutinnan keskeneräisyys ja siihen liittyvä rikoksen selvittämisen vaikeutuminen taikka erittäin tärkeä julkinen tai yksityinen etu ole tiedon tai asiakirjan antamisen esteenä, ei viranomaisen yleensä tulisi vedota asianosaisen käsityksestä eroavaan käsitykseensä asiakirjan vaikutuksesta asian käsittelyyn. Säännöksen tarkoitus on yhtä kaikki oikeusturvan takaaminen."

Rikosylikomisario C:n on kopion luovuttamispyynnön saatuaan tullut harkita, ovatko pyydetyt tiedot ensinnäkin sellaisia, että ne vaikuttavat tai ovat voineet vaikuttaa asian käsittelyyn. Jos pyydetyllä aineistolla on voinut olla vaikutusta asian lopputulokseen, on tiedot lähtökohtaisesti pitänyt antaa tietoja pyytäneelle asianosaiselle.

Saaduista selvityksistä ilmenee, että asianomistajan pyytäessä ko. kopiota (10.10.2000) asia on ollut syyteharkinnassa. Esitutkintapöytäkirja oli siirretty syyttäjälle syyteharkintaan 9.9.1999, syyttäjän pyynnöstä asiassa oli suoritettu kolme lisätutkintaa, jotka valmistuivat 29.12.1999, 13.4.2000 ja 18.9.2000. Syyttäjä sai asiassa syyteharkinnan valmiiksi 12.1.2001, jolloin hän teki B:tä koskevan päätöksen syyttämättä jättämisestä. Sen arvioiminen, ovatko pyydetyt tiedot sellaisia, että ne voivat vaikuttaa asian käsittelyyn jutun ollessa syyteharkinnassa, on ollut rikosylikomisario C:n harkintavaltaan kuuluva asia. Selvityksen perusteella C on ennen kopion luovuttamista ollut yhteydessä myös jutun syyttäjään, jonka arvion mukaan materiaali on luovutettavissa. Kantelusta tai muustakaan ei ilmene, että luovutettu materiaali olisi ollut sellaista, että se ei voisi vaikuttaa asian käsittelyyn. Saadun selvityksen perusteella en pidä C:n arviota pyydettyjen tietojen vaikutuksesta asian käsittelyyn virheellisenä. Asianomistajan asiakirjapyynnön osalta on otettava huomioon mm. asianomistajan toissijaisen syyteoikeuden käyttämisen mahdollisuus.

Jos luovutettujen tietojen on katsottu olevan sellaisia, että ne voivat vaikuttaa asian käsittelyyn, on sen jälkeen – ennen tietojen luovuttamisesta - pitänyt ottaa huomioon se, olisiko tietojen luovuttaminen vastoin erittäin tärkeää yksityistä etua (erittäin tärkeä yleinen etu tai lapsen etu sen enempää kuin enempää kuin Julkl 11 §:n 2 momentin muut kohdat eivät tulle tässä yksittäisessä tapauksessa kysymykseen). Julkl 11 §:n 2 momentissa mainittua erittäin tärkeää yksityistä etua (joka siis saattaisi estää asianosaisjulkisuuden sellaiseen aineistoon, jota ei ole otettu esitutkintapöytäkirjaan) on kirjallisuudessa kuvattu: "Yksityisen edun kannalta esimerkiksi terveystiedon arkaluonteisuus tai yrityssalaisuus saattavat olla erityistä suojelua vaativia intressejä, jos niiden paljastaminen vaikuttaisi erittäin haitallisesti salassapidon suojaamaan etuun." (Mäenpää: Julkisuusperiaate, 2000 s. 125)

Erittäin tärkeä yksityinen etu saattaisi olla tässä tapauksessa tietojen luovuttamisen esteenä, jos tietojen luovuttaminen vaikuttaisi erittäin haitallisesti yrityssalaisuuden ylläpitämiseen. Rikosylikomisario C viittaa selvityksensä liitteenä olevaan B:n kuulustelukertomukseen (s. 46), josta ilmenee B:n kertoneen kuulustelussaan, ettei hänen kotikoneessaan ole hänen käsityksensä mukaan mitään liikesalaisuuksia sisältävää materiaalia. Pidän jossain määrin tulkinnanvaraisena, mitä B on tällä vastauksellaan tarkoittanut, koska vastaus on annettu kysymykseen X Oy:n tiedostoista. Kantelussa taas on käsitykseni

mukaan kysymys lähinnä B:n omiin liiketoimiin ja YO:n yrityssalaisuuksiin liittyvistä tiedoista.

B:n vastaus on joka tapauksessa mahdollista tulkita siten, että hän on tarkoittanut, ettei hänellä ole ylipäätään mitään liikesalaisuuksia koneellaan. Käsitykseni mukaan viranomaisen on viran puolesta arvioitava, ovatko JulKL 11 §:n 2 momentin mukaiset edellytykset olemassa. Kun C on B:n lausuman perusteella voinut olla siinä käsityksessä, ettei kovalevyllä ole liikesalaisuuksia eikä kantelun tai asiakirjoista saatavan selvityksen perusteella esitutkinnan aikana ole vedottu siihen, että kovalevy sisältäisi yrityssalaisuuksia, en ole todennut lainvastaista menettelyä C:n luovuttaessa pyydetyn kopion asianomistajalle.

Sen jälkeen kun on ratkaistu, että asianosaiselle voidaan luovuttaa tieto asiakirjan sisällöstä JulKL 11 §:n 1 momentin mukaisesti, on vielä pohdittava, sisältääkö luovutettu tieto jotain JulKL 24 §:n nojalla salaista. Tällaisena voisi tulla kysymykseen esimerkiksi sellainen yritys- tai liikesalaisuus, joka ei estä tiedon antamista asianosaisille edellisessä kappaleessa kerrotuin tavoin, mutta on salaista JulKL 24 §:n 1 momentin 20 kohdan nojalla. Tällaisessa tilanteessa – vaikka asiakirjan olisi katsottu olevan asianosaisjulkinen – viranomaisen tulisi varmistaa, ettei asianosaisjulkisuus vaaranna salassapitointressejä. Tässä tarkoituksessa asiakirjaan tulisi tehdä JulKL 25 §:n mukainen merkintä. Lähtökohtaisesti JulKL 24 §:n 1 momentin 20 kohta edellyttää viranomaisen omaa, objektiivisiin seikkoihin perustuvaa tulkintaa ja viranomaisen on arvioitava asiaan liittyvät salassapitointressit kokonaisuutena. Epäselvissä tapauksissa viranomaisen olisi syytä kuulla sitä, jonka yrityssalaisuudesta on kyse (Wallin – Konstari: Julkisuus- ja salassapitolainsäädäntö, 2000 s. 161).

Näiltä osin viittaan siihen, mitä olen lausunut edellä erittäin tärkeän yksityisen edun ja yrityssalaisuuden suhteen. Myöskään JulKL 24 §:n 1 momentin 20 kohdan näkökulmasta asiaa tarkastellen en ole todennut C:n menetelleen lainvastaisesti tai laiminlyöneen velvollisuutensa luovuttaessaan kopion epäillyn rikoksen asianomistajalle antamatta JulKL 25 §:n mukaista merkintää asiakirjan salaisuudesta. C on B:n lausuman perusteella saattanut olla perustellusti siinä käsityksessä, ettei kovalevy sisältänyt liike- tai ammattisalaisuuksia.

Edellä olevan perusteella en ole todennut lainvastaista menettelyä eikä minulla ole aihetta toimenpiteisiin sen suhteen, miten tietokoneen kovalevyn ja sen kopion kanssa on menetelty.

4

TOIMENPITEET

Saatan edellä kohdassa 3.2.2.1 esittämäni käsityksen rikosylikomisario C:n menettelyn virheellisyydestä hänen tietoonsa. Tässä tarkoituksessa lähetän hänelle jäljennöksen päätöksestäni.

Saatan edellä kohdassa 3.2.2.2 esittämäni käsityksen kärjätuomari D:n menettelyn lainvastaisuudesta hänen tietoonsa. Tässä tarkoituksessa lähetän hänelle jäljennöksen päätöksestäni.